

A húgykövesség és a táplálkozás

A húgykövesség és az elfogyasztott táplálék kapcsolatáról több tény és tévhit is ismert a téma iránt érdeklődő érintettek (állatorvosok és állattartók) között. Az alábbiakban néhány alapkérdés kifejtésével szeretnénk segíteni a tájékozódást ebben a kérdésben.

Mi a húgykövesség?

A húgykövesség fogalom alatt a húgyutakban (vese, húgyvezető, húgyhólyag, húgycső) kialakult szilárd anyagok („kövek”) okozta betegséget értjük. A vizelet a vesékben folyamatosan képződik, a húgyvezetőkön jut a húgyhólyagba. A szervezet a vizeletet itt tárolja, ahonnan időnként a húgycsövön keresztül (a vizelet ürítés során) a szervezetből kiüríti. A húgykövek a vizeletből kristályosodnak ki és okoznak különböző jellegű és mértékű tüneteket a betegekben. A betegség embereknél is gyakori, leginkább a vesében kialakuló kórkép, mely véres vizelet mellett heves háttájéki fájdalommal járó tüneteket okoz. A kórképet vesekövességnek (vagy vesehomoknak) nevezik. Állatokban (kutyák és macskák esetén) a húgykövesség leggyakrabban a húgyhólyagban alakul ki. A kövek a húgycsőbe jutva a betegség legsúlyosabb tüneteként vizeletürítési képtelenséget okoznak, ami életveszélyes állapotot jelent. Ez az állapot a gyors és szakszerű állatorvosi beavatkozás nélkül a beteg életének elvesztését okozhatja. A betegség hajlamos a kiújulásra, ezért fontos a betegek minden körülményre kiterjedő vizsgálata és hosszútávú kezelése.

Van-e összefüggés a táplálkozás és a húgykövesség között?

Általánosságban megállapítható, hogy a húgykövesség kialakulása és a táplálék összetétele között van összefüggés. Mi sem bizonyítja jobban ezt a feltevést, mint az hogy a betegség kezelésének egyik eleme leggyakrabban a táplálék összetételének módosítása, vagyis a diéta. Nyilvánvaló azonban az is, hogy a táplálékon kívül más tényező is szerepet játszik a kövesség kialakulásában, hiszen sok állat fogyaszt gyakorlatilag azonos táplálékot (pl. azonos tápokot) és mégis csak egyes egyedekben (kb. a populáció 0,1%-ban) alakul ki ez a betegség. Ismertek olyan betegségek amelyek következtében a beteg anyagcseréje úgy változik meg, hogy a vizeletében bizonyos anyagok megnövekedett mennyiségben jelennek meg és okoznak kőképződést. Ilyenek, pl. a cukorbetegség, egyes májbetegségek, bizonyos hormonális megbetegedések, különböző veleszületett anyagcsere zavarok stb. A húgykövességgel kezelt betegek nagyobb részében azonban ilyen betegségek alapos klinikai vizsgálattal sem állapíthatók meg. Ezeknél az egyedeknél gyanakszunk leginkább a táplálkozásra, mint okra és keressük az egyed életében azokat a – főként környezeti – tényezőket (életmód, táplálkozás módja, tartási körülmények) amelyek úgynevezett hajlamosító tényezőként szerepet játszhattak a betegség kialakulásában.

Van-e általánosan alkalmazható táplálási tanács a húgykövesség elkerülése érdekében?

A kőképződés folyamata a kőképző anyag kikristályosodása a vizeletből. Ennek feltétele, hogy az anyag mennyisége a folyadék állapotához képest elég nagy legyen a kristályképződés megindulásához. Ennek a mennyiségnek (vagyis a koncentrációnak) csökkentésével hathatunk a kristályok képződése ellen. Részben úgy, hogy bizonyos anyagokból kevesebbet juttatunk a szervezetbe, részben pedig úgy, hogy a vizelet besűrűsödését gátoljuk. Elsődlegesen fontos a megfelelő mennyiségű víz szervezetbe juttatása, illetve a vizeletürítés lehetőségének gyakori (macskáknál folyamatos és zavartalan) biztosítása. Száraz táppal etetett állatoknál ezért külön hangsúlyt kell fektetni a vízfogyasztásra.

A táplálék egyoldalúsága, kiegyensúlyozatlansága kerülendő (pl. csak hús etetése). Ilyen esetben hosszabb idő alatt nagymennyiségben juthat a szervezetbe olyan táplálék összetevő, ami a kőképződés alapjául szolgálhat.

Mely faj illetve fajta egyedeit érinti a húgykövesség?

Kutyákban, macskákban (és egyéb állatfajokban is) viszonylag gyakori probléma a húgykövesség. Egyes fajtákban azonban az átlagosnál többször fordul elő ez a probléma. Ezeknél a fajtáknál általában örökletes anyagcsere rendellenesség, illetve hajlam van a jelenség hátterében. Ilyen fajta a kutyák közül a dalmata, az angol bulldog, a basset hound, az újfoundlandi, az orosz fekete terrier és egyes kistestű fajták (shi-tzu, yorkshire terrier, lhasa-apso, tacsó stb.) A macskafajták közül gyakoribb a jelenség a perzsa és a sziámi macskák között. Általánosan megállapítható, hogy a hím állatok között gyakoribb a húgykövesség. Ennek oka valószínűleg az, hogy testfelépítési okok miatt a hímeknél okoznak gyakrabban észrevehető tüneteket a húgykövek (pl. vizeletürítési rendellenességet).

Lehet-e diétával gyógyítani a húgykövességet?

A kövesség elleni általános táplálási tanácsokon kívül értelemszerűen a beteg állatok esetében a köveket alkotó anyagcsere termékek szervezetbe juttatásának csökkentésével – vagyis a speciális összetételű diétás táppal – a kőképződés folyamata megállítható. Azonban nem mindegy, hogy mit tartalmaz (illetve mit nem tartalmaz) a diéta, mert a kövek többféle összetételűek lehetnek. Az, hogy az adott betegben mely táplálék összetevő elemek bevitelének csökkentése (vagy növelése) javasolt, attól függ, hogy milyen összetételű kövek képződtek benne. Ezért a betegekből eltávolított húgykövek összetételét az állatorvos megvizsgálhatja és a vizsgálati eredmény ismeretében dönt az alkalmazható diéta jellegéről. Sok esetben a diéta mellett átmenetileg vagy a beteg egész élete során gyógyszeres kezelésre is szükség lehet. A gyógyszeres kezelés meghatározásában is a húgykő összetételének ismerete a döntő tényező.

Kell-e diétáztatni az – egyébként egészséges – állatot, azért hogy ne legyen húgyköves?

Egy egészséges állatot nem szabad egy betegségtől való félelem miatt „előre” kezelni. A diéta egy beteg állatot gyógyíthat, de egy egészségeset megbetegíthet. A speciális összetételű diétás gyógytápok éppen ezért gyógyszernek számítanak és csak állatorvosi rendelvényre kaphatók. Azon fajta egyedeiben, amelyeknél egyes húgykövességet okozó betegségek gyakrabban fordulnak elő, lehetőség van célzott szűrővizsgálatok elvégzésére, és pozitív esetben a megfelelő kezelés elkezdésére. Azoknál az egyedeknél, amelyeknél hajlam feltételezhető (kistestű kutyafajták, kasztrált kandúr macskák) célszerű időnként általános jellegű klinikai vizsgálatok (vizelet üledék vizsgálat, húgyutak röntgen illetve ultrahangos vizsgálat) elvégeztetése.

Dr. Bende Balázs
Budapesti Urolith Centrum
Budapesti Állatkórház KFT
Budapest 1135, Lehel u. 43
E-mail: bende@buc.hu
www.buc.hu